

KUHMOISTEN KUNNAN MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTA- MISOHJELMA

Kunnanhallitus 20.11.2023

Kunnanvaltuusto 4.12.2023

Sisällys

1. Kuhmoisten kunnan kotouttamisohjelma	3
2. Kuhmoisten kunnan kotouttamisohjelman lähtökohdat.....	5
2.1 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano.....	5
2.2 Keskeiset kotouttamiseen liittyvät käsitteet.....	6
2.3 Kotoutumista edistävät toimenpiteet ja vastuut	7
3. Kuhmoisten kunnan kotoutumispalvelut	9
3.1 Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen palvelut.....	9
3.2 Vapaa-ajan palvelut.....	10
3.3.1 Liikuntapalvelut	10
3.3.2 Nuorisopalvelut	11
3.3.3 Kirjastopalvelut.....	11
3.3.4 Kulttuuripalvelut.....	12
3.3 Kolmannen sektorin toimijat.....	12
3.4 Asuminen	12
4. Muut kotoutumispalveluita tarjoavat tahot.....	12
4.1 Sosiaali- ja terveystyö.....	12
4.2 Työ- ja elinkeinotoimisto	14
4.3 Maahanmuuttovirasto ja Digi- ja väestövirasto	15
4.4 Kela.....	16
4.5 Poliisi	17
4.6 Kuhmoisten seurakunnan palvelut	18
4.7 Mainio	18
5. Tiedottaminen.....	18
6. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys.....	19

1. Kuhmoisten kunnan kotouttamisohjelma

Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) edellyttää, että kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran valtuustokaudessa. Kunnalla on vastuu kotouttamisohjelman laadinnasta.

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *kotoutumisella* maahanmuuttajan yksilöllistä prosessia, joka tapahtuu vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja jonka aikana maahanmuuttajan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo yhteiskunnassa sekä osallisuus työ- ja elinkeinoelämässä, koulutuksessa, järjestötoiminnassa tai muussa yhteiskunnan toiminnassa syvenee ja monipuolistuu;
- 2) *kotoutumisen edistämisellä* kotoutumisen tukemista tarjoamalla maahanmuuttajalle tässä laissa tarkoitettuja palveluja, tukemalla hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen sekä edistämällä yhteiskunnan vastaanottavuutta;
- 3) *asettautumisen edistämisellä* toimia, joilla tuetaan erityisesti työ- tai opiskeluperusteisesti kuntaan muuttavan maahanmuuttajan kotoutumista kunnan kotoutumisohjelman ulkopuolella;
- 4) *maahanmuuttajalla* Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti;
- 5) *kotoutuja-asiakkaalla* maahanmuuttajaa, jolla on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma tai monialainen kotoutumissuunnitelma;
- 6) *työnhakijalla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettua henkilöä;
- 7) *työttömällä työnhakijalla* työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettujen työttömän ja työnhakijan määritelmät täyttävää henkilöä;
- 8) *ihmiskaupan uhrilla* kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettua henkilöä;
- 9) *kotoutumisohjelmalla* kunnan järjestämää maahanmuuttajan kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuutta;
- 10) *kotoutumisohjelmaan sisältyvillä palveluilla* kunnan järjestämiä kotoutumisen alkuvaiheen palveluja, joiden tavoitteena on edistää maahanmuuttajan kotoutumista, työllisyyttä tai yrittäjyyttä, osaamista ja työelämävalmiuksia, yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja tasa-arvon toteutumista, terveyttä ja hyvinvointia, arjen kansalaistaitoja sekä osallistumista järjestötoimintaan ja muuhun yhteiskunnalliseen toimintaan;
- 11) *muilla kotoutumista edistävillä palveluilla* kotoutumisohjelman ulkopuolisia palveluita, jotka järjestetään osana työvoimapalveluita, muita kunnallisia peruspalveluita, kansallista koulutusjärjestelmää, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden palveluita, Kansaneläkelaitoksen palveluita sekä järjestöjen, yhdistysten tai yhteisöjen toimintaa;
- 12) *yhteiskuntaorientaatiolla* kotoutumisohjelmaan sisältyviä opintoja, jotka vahvistavat kotoutuja-asiakkaan ymmärrystä suomalaisesta yhteiskunnasta ja arjen kansalaistaidoista sekä omista oikeuksista ja velvollisuuksista ja jota järjestetään kotoutuja-asiakkaan omalla tai hyvin tuntemalla kielellä;

- 13) *kotoutumissuunnitelmalla* yksilöllistä kotoutumisen edistämiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jossa kunta sopii yhdessä maahanmuuttajan kanssa yksilöllisistä kotoutumisen ja työllistymisen tavoitteista, palveluista ja palveluihin osallistumisesta;
- 14) *monialaisella kotoutumissuunnitelmalla* yksilöllistä kotoutumisen edistämiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jossa kunta sopii yhdessä hyvinvointialueen ja maahanmuuttajan kanssa hänelle sopivista kotoutumista edistävästä tavoitteista ja kotoutumista edistäviin palveluihin osallistumisesta;
- 15) *palveluntuottajalla* tahoja, joka tuottaa kunnalle 10 §:ssä tai 13 §:n 1 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettua palvelua;
- 16) *kuntapaikalla* elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan 42 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuvaa kunnan ilmoitusta valmiudesta järjestää asunto, vastaanotto ja palvelut sekä ottaa 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettu maahanmuuttaja vastaan 4 luvussa tarkoitettussa kuntaan ohjaamisen menettelyssä;
- 17) *kuntaan ohjaamisella* menettelyä, jossa 43 §:ssä säädetyllä tavalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ohjaa 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettua henkilön kunnan myöntämälle kuntapaikalle taikka kyseinen henkilö muuttaa vastaanottokeskuksesta kuntaan vastaanottokeskuksen tukitoimia hyödyntäen tai itsenäisesti;
- 18) *monialaisella yhteistyöllä* eri toimialojen viranomaisten, järjestöjen, yhdistysten, yhteisöjen, säätiöiden, koulutuksen tuottajien, oppilaitosten, palveluntuottajien ja muiden tahojen yhteistyötä;
- 19) *hyvillä väestösuhteilla* väestöryhmien välisiä suhteita, jotka perustuvat myönteisiin asenteisiin, toimivaan vuorovaikutukseen, turvallisuuden tunteeseen ja osallistumiseen yhteiskunnassa.

Kunta voi tehdä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kanssa sopimuksen kuntaan ohjaamisesta ja kotoutumisen edistämisestä. Sopimuksessa on sovittava varautumisesta 2 §:n 3 tai 4 momentissa tarkoitettujen henkilöiden vastaanottoon ja palvelujen järjestämiseen sekä kuntapaikoista, joille 2 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettu henkilö voidaan 43 §:n mukaan ohjata ([681/2023](#)). Muun kuin Ahvenanmaan maakuntaan kuuluvan kunnan on kuultava hyvinvointialuetta ennen sopimuksen laatimista.

Sopimus on pääsääntöisesti monivuotinen ja sitä on tarkistettava vähintään neljän vuoden välein.

Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajakärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittaessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Kotouttamisohjelman tulee sisältää suunnitelma siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina sekä suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä. Kotouttamisohjelma pitää sisällään myös suunnitelman kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Kuhmoisten kunnan kotouttamisohjelman tarkoituksena on kotouttamislakiin perustuvien kotouttamistoi-
mien lisäksi kiinnittää erityistä huomiota maahanmuuttajien kotoutumiseen yksilöllisenä prosessina. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen ja edistämiseen tarvitaan monia eri toimijoita ja näiden yhteistyötä. Kotouttamistyö koskee kaikkia Kuhmoisten kunnassa asuvia maahanmuuttajia. Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, työ- ja elinkeinohallinnon palveluja, hyvinvointialueen järjestämävastuulla olevia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Lisäksi maahanmuuttajille suunnattuja palveluita tarjoavat kansaeläkelaitos (KELA), aikuiskoulutusorganisaatiot, kolmannen sektorin toimija sekä seurakunta.

Kuhmoisten kunnan kotouttamisohjelmaan on koottu palveluja, joita Kuhmoisten kunta ja Pirkanmaan hyvinvointialue (Pirha) maahanmuuttajille tarjoavat. Kotouttamisohjelmaan on koottu kunnan palveluista erityisesti ne, jotka liittyvät maahanmuuttajien arkielämään ja sen tukemiseen.

2. Kuhmoisten kunnan kotouttamisohjelman lähtökohdat

2.1 Kotouttamislain tavoitteet, soveltaminen ja toimeenpano

Laki kotoutumisen edistämisestä ([681/2023](#)) on tullut voimaan 1.9.2011 ja jonka viimeisimmät muutokset ovat tulleet voimaan 14.4.2023. Kotouttamislain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista. Niiden avulla pyritään parantamaan maahanmuuttajien taloudellista ja sosiaalista selviytymistä sekä edistämään heidän osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi lain tavoitteena on turvata turvapaikanhakijoiden toimeentulo ja huolenpito.

Toimenpiteet on järjestettävä siten, että niihin osallistuminen ja niiden suorittaminen edistää maahanmuuttajien ja muun väestön tasavertaisuutta sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta. Tasavertaisuuden ja valinnanvapauden periaatteisiin kuuluu myös maahanmuuttajien mahdollisuus ylläpitää omaa kulttuuriaan ja uskontoaan.

Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan.

Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Tavoitteena on lisäksi edistää hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä.

Lakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa ([301/2004](#)) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan myös henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti.

Uuden lain säännöksiä kuntaan osoittamisesta ja kustannusten korvaamisesta sovelletaan henkilöön:

- 1) joka saa ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua;
- 2) jolle on hänen haettuaan kansainvälistä suojelua myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 51, 52 tai 89 §:n perusteella;
- 3) joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella;
- 4) jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella; ja
- 5) jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla ja joka täyttää kotikuntalain ([201/1994](#)) 4 §:ssä säädetyt edellytykset.

Laskennallista korvausta maksetaan kunnalle valtion varoista edellä mainitun henkilön kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä kolmen vuoden ajan kotoutumisen edistämisestä annetun lain 44 §:n 3 tai 4 momentissa säädetyistä ajankohdasta lukien eli kotikunnan rekisteröinnistä lukien.

Korvaus kunnan maksamasta kotiutumistuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta aiheutuneet kulut edellä mainitulle henkilölle maksetaan kunnalle enintään kolmen vuoden ajalta. Kunnalle korvataan myös paluumuuton tukemisesta aiheutuneet kustannukset sekä 49 §:n mukaisia erityiskustannuksia enintään kymmenen vuoden ajalta.

2.2 Keskeiset kotouttamiseen liittyvät käsitteet

Maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut henkilö, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka on kotimaassaan vainon kohteeksi ja anoo kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta maasta.

Pakolainen on YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilö, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi kotimaassaan. Sopimuksen määritelmän mukaan pakolaisuuden syy ei ole sota, luonnonkatastrofi tai köyhyys. Suomessa kutsutaan pakolaisiksi myös heitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitäarisistä syistä.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n myöntämä pakolaisen asema ja kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön.

Tilapäistä suojelua saava on Ukrainasta sotaa paennut henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa tilapäisen suojelun direktiivin perusteella.

Paluumuuttaja on ulkosuomalainen, joka on pidemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa Suomeen. Suomessa paluumuuttajakäsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen.

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta.

Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään joko tilapäisen tai jatkuvana oleskelulupana, ensimmäinen lupa on aina määräaikainen. Oleskelulupatyyppejä merkitään oleskelulupaan kirjaintunnuksella. Tilapäinen oleskelulupa merkitään kirjaintunnuksella B ja jatkuva oleskelulupa kirjaintunnuksella A. Pysyvän oleskeluluvan kirjaintunnus on P ja pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalainen EU-oleskeluluvan kirjaintunnuksilla P-EU tai P-EY.

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea.

Suomeen tullut henkilö, jolle on myönnetty Suomessa kotikunta, on sosiaali- ja terveystaluiden suhteen samassa asemassa kuin kuka tahansa *kuntalainen*. Asuessaan vakituisesti Suomessa hänellä on lisäksi oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Kotoutumissuunnitelman on tavallisesti voimassa korkeintaan kolme vuotta. Joissakin erityistapauksissa se voi olla voimassa viisi vuotta. Suunnitelman kesto riippuu siitä, kuinka kauan tukea kotoutumisessa tarvitaan. Kunta tai TE-toimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Kunta tai TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus. Kunnan tehtävänä on kotoutumissuunnitelmien laatiminen työvoiman ulkopuolisten henkilöiden osalta.

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhauasta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin. Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman, jos siihen on tarve ja kunta laatii myös perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää.

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulotuen turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistukena maksetaan työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan myönnetä oleskeluluvan tilapäisen suojelun perusteella saaneille maahanmuuttajille. Oikeus kotoutumistukeen määräytyy työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain mukaisesti.

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen ja ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä ja yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Voi olla myös aikaisemmin hankittua osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista sekä ammatillista suunnittelua ja uraohjausta. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan.

2.3 Kotoutumista edistävät toimenpiteet ja vastuut

Valtioneuvosto hyväksyy valtion kotouttamisohjelman neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sisäasiainministeriö vastaa ohjelman valmistelusta.

Sisäasiainministeriö vastaa kotouttamispolitiikan yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta ja ohjauksesta. Sisäasiainministeriö ohjaa maahanmuuttovirastoa ja ELY-keskuksia kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvissä tehtävissä.

Elinkeino-, - liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) tehtävänä on vastata alueellisesti maahanmuuttajien vastaanoton ja yhteiskuntaan ja työelämään kotouttamisen suunnittelusta, ohjauksesta ja seurannasta. ELY-keskus tukee toimialueensa kuntien kotouttamisohjelmien laadintaa ja seuraa niiden toteuttamista.

Aluehallintovirasto vastaa toimialaansa kuuluvissa asioissa maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukkevien toimenpiteiden ja palvelujen suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta sekä huolehtii, että maahanmuuttajien tarpeet otetaan huomioon toimenpiteitä ja palveluja suunniteltaessa ja järjestettäessä.

Työ- ja elinkeinotoimisto huolehtii yhdessä ELY-keskuksen kanssa työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ja työvoimapalveluiden järjestämisestä.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisessa. Kunnalla on vastuu kotouttamisohjelman laatimisesta yhteistyössä työvoima- ja muiden viranomaisten kanssa. Kunta ja ELY-keskus sopivat pakolaisten vastaanotosta sekä kotouttamisen ja vastaanoton kustannusten korvaamisesta.

Kunnan tehtävänä on huolehtia maahanmuuttajien asumis-, sosiaali- ja terveyspalveluista sekä muista kunnan palveluista, kuten kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimen palveluista. Lisäksi kunta huolehtii maahanmuuttajien perusopetuksesta. Kunnan eri viranomaiset tekevät yhteistyötä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kunta huolehtii kuntalaisille tiedottamisesta ja jakaa tietoa maahanmuuttajien kulttuurista.

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja ja työ- ja elinkeinohallinnon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Kotoutumista edistäviä palveluja ovat seuraavat:

- maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa
- annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja kotoutumista edistävästä toimenpiteistä
- sisäministeriö vastaa perustietoaineiston yhteensovittamisesta, käänntämisestä ja jakelusta
- TE-toimisto ja muut viranomaiset antavat ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä
- alkukartoitus
- kotoutumissuunnitelma
- kotoutumistuki
- kotoutumiskoulutus
- omaehtoisen opiskelun tukeminen
- muut kotoutumista edistävät toimenpiteet ja palvelut
- ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki
- perheryhmäkoti ja muu asuinyksikkö

3. Kuhmoisten kunnan kotoutumispalvelut

3.1 Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen palvelut

Kunta voi sekä järjestää kotoutumiskoulutusta että ohjata maahanmuuttajan hakeutumaan joko järjestämänsä kotoutumiskoulutukseen tai muun toimijan järjestämään omaehtoiseen opiskeluun. Omaehtoisena opiskeluna voidaan tukea maahanmuuttajan opintoja, joista säädetään perusopetuslaissa [1216/2020](#) ja joista säädetään lukiolaissa [\(714/2018\)](#).

Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle voidaan järjestää suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimapoliittisena aikuiskoulutuksena siten kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa säädetään.

Maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisesta kasvatusjärjestelmästä voidakseen tukea lastensa koulunkäyntiä. Heille pyritään järjestämään tulkkausapua. Viranomaisia sitovat lapsen edun ensisijaisuuden periaate, lapsen oikeus suojeluun sekä lapsen oikeus tulla kuulluksi itseään koskeissa asioissa.

Varhaiskasvatus järjestetään päiväkodissa sekä esiopetuksena koulukeskuksen tiloissa. Kunta voi mahdollisuuksiensa mukaan järjestää perhepäivähoitoa. Lisäksi kunta maksaa kotihoidontuen kuntalisää. Maahanmuuttajalasten päivähoito järjestetään normaalipalveluna.

Maahanmuuttajalasten varhaiskasvatus tulee järjestää riittävät tulkki- ja avustajatarpeet huomioiden. Käytännössä tärkeitä ja huomioitavia asioita arjen toimivuudessa ovat mm. tulkin läsnäolo lapsen asioista keskusteltaessa vanhempien kanssa. Erityisen tärkeää on tukea ja kouluttaa varhaiskasvatuksen henkilökuntaa vastaanottamaan erilaisesta kulttuurista saapuvia perheitä yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi. Lisäksi tiedotusta ja koulutusta on järjestettävä varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville mm. maahanmuuttajien kotimaasta ja taustasta. Arjen selviytymistä helpottamaan olisi tärkeää, että perheille on nimetty oma vastuuhenkilö.

Esi- ja perusopetuksen tavoitteena on maahanmuuttajaoppilaan integroiminen suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan tarjoamalla oppilaalle mahdollisimman hyvää opetusta ja tukea.

Kunta järjestää esikoulu- ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille peruskouluopetukseen valmistavaa opetusta vuoden verran. Oppilaiden omaa kulttuuri-identiteettiä voidaan tukea järjestämällä eri kieliryhmille oman äidinkielen ja kulttuurin opetusta, jos yhden kieliryhmän lapsia on samanaikaisesti vähintään neljä. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa mahdollisimman hyvän kielitaidon ja muut tarvittavat valmiudet peruskouluopetukseen siirtymiseksi.

Valmistavan opetuksen päätyttyä oppilas sijoittuu ikä- ja taitotasaan vastaavalle luokalle.

Perusopetuksen osalta maahanmuuttajavanhemmat tarvitsevat tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä voidakseen tukea lastensa koulunkäyntiä. Tiedottamisen tulee olla mahdollisimman laajaa ja avointa maahanmuuttajaperheiden, koulun ja valtaväestön perheiden välillä.

Viestinnän oikeellisuus tulee varmistaa tulkin avustuksella.

Suomi toisena kielenä -opetusta järjestetään 2 tuntia viikossa perusopetuksessa. Kuhmoisten kunnassa korostetaan asennetta, että kaikki kasvattajat ovat myötävaikuttamassa suomen kielen oppimiseen.

Kotouttaminen vaatii yhteistyötä. Harrastusmahdollisuudet, luonteva yhteys kantaväestöön kuuluvien ikätovereiden kanssa ja ympäröivään yhteiskuntaan tutustuminen ovat yhdenvertaisuuden välttämättömiä edellytyksiä. Kuhmoisten kunnan varhaiskasvatus ja perusopetus tekee yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa.

Osana koulun tukioppilastoimintaa on mahdollista kouluttaa tukioppilaita kouluikäisille maahanmuuttajille auttamaan heitä esim. läksyjen teossa.

Lukio toisen asteen opiskelupaikkana tarjoaa mahdollisuuden opiskella Kuhmoisten kunnassa peruskoulun jälkeenkin.

Lähialueen ammattioppilaitokset; Tampereen seudulla toimiva Tredu, Lahden alueella toimiva koulutuskeskus Salpaus sekä Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia, tarjoavat laajasti erilaisia koulutusmahdollisuuksia maahanmuuttajille. Oppilaitoksissa on tarjolla erilaisia koulutusmahdollisuuksia, kuten luku- ja kirjoitustaitoa sekä suomen kielen opintoja edistävää koulutusta ja oppivelvollisuusiän ylittäneillä on mahdollisuus suorittaa peruskoulun opintoja. Ammatilliseen koulutukseen tai lukio-opintoihin tähtääville on tarjolla opintoihin valmistavaa koulutusta sekä opintoja peruskoulun arvosanojen korottamiseen. Lisäksi on tarjolla ammatillista koulutusta sekä mahdollisuus suorittaa kielitaidon tasotestejä. Lisätietoja ammattioppilaitosten koulutusmahdollisuuksista löytyy heidän verkkosivuiltaan: www.tredu.fi, www.salapaus.fi ja www.gradia.fi.

Maahanmuuttajille, jotka ovat TE-toimiston asiakkaita on tarjolla työvoimakoulutusta, jossa on mahdollisuus suorittaa eri alojen ammatilliset perusopinnot. Maahanmuuttajataustaisille työntekijöille, joiden suomen kielen taito kaipaa vahvistusta on tarjolla kieli- ja kulttuurikoulutusta.

Kunnan lukioon on mahdollista saapua myös ulkomailta opiskelemaan, jolloin koulun tukitoimet auttavat opiskelijaa opinnoissa. Kunnan vapaa-ajan palvelut sekä kotouttamistyö auttavat sekä tukevat opiskelijaa arjen haasteissa ja kotoutumisessa.

3.2 Vapaa-ajan palvelut

Vapaa-aikapalveluiden tavoite maahanmuuttajien kotouttamisessa on tarjota mahdollisuuksia saada kosketus paikallisiin asukkaisiin ja arkielämään. Lähtökohtana vapaa-aikapalveluiden järjestämisellä yleensäkin on se, että ihmiset voivat taustastaan riippumatta osallistua toimintaan tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä samalla säilyttäen oman kulttuuri-identiteettinsä. Vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on kasvattaa lapsista ja nuorista suvaitsevaisia aikuisia sekä edesauttaa monikulttuurisen yhteisön syntymisessä.

Omaehtoisella opiskelulla ja kehittävien asioiden harrastamisella on tutkitusti merkittäviä myönteisiä vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen. Kuhmoisten kunnassa voidaan tarjota liikuntapalveluiden, kirjaston sekä nuorisopalveluiden toimintaa tukemaan tätä tavoitetta. Lisäksi Kuhmoisissa on tarjolla erilaista kurssitoimintaa, jota tarjoaa Jämsän työväenopiston vuoden 2023 loppuun asti. Tämän jälkeen kurssitarjonta siirtyy Oriveden seudun kansalaisopistolle (OSKO).

3.3.1 Liikuntapalvelut

Liikuntalain ([309/2015](#)) tavoitteena on mm. edistää eri väestöryhmien mahdollisuutta liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä vähentää eriarvoistumista liikunnassa.

Kuhmoisten kunnan liikunta- ja nuorisotoimi tarjoaa maahanmuuttajille normaalit palvelut. Maahanmuuttajia ohjataan käyttämään näitä palveluja. Tapahtumien yhteydessä huomioidaan monikulttuurisuus.

Kuhmoisten kunnan liikunnanohjaaja järjestetään maksuttomia liikuntaryhmiä. Omaehtoiseen liikuntaa voi lainata liikuntavälineitä liikuntatoimesta sekä kirjastosta. Kunnan alueella voi harrastaa monipuolisesti myös hyödyntämällä kunnan maksuttomia liikuntapaikkoja: urheilukenttä, uimarannat, frisbeegolfrata, hiihtoladut, luistelukentät, lenkkipolut, maastopyöräilyreitit, leikkipuistot ja monet muut paikat. Kunnan kuntosalin käyttö on mahdollista ostamalla 10e kuntosalipoletin. Apua ja ohjausta uuden liikuntaharrastuksen löytämiseen sekä liikunnan aloittamiseen saa varaamalla ajan kunnan liikuntaohjaajan maksuttomaan liikuntaneuvontaan, käynnillä on mahdollisuus hyödyntää tulkkausta.

3.3.2 Nuorisopalvelut

Nuorisotoimi tarjoaa kaikille nuorille avointa toimintaa. Nuorisotyö tarjoaa nuorille turvallisen kasvuympäristön ja turvallisen aikuisen läsnäoloa ja tukea. Toimintamuotoja ovat nuorisotilatyö, koulunuorisotyö, retki- ja leiritoiminta sekä osallisuustyö ja kansainvälisyys. Toiminta on pääsääntöisesti maksutonta, leireistä ja retkistä voidaan periä pieni maksu. Nuorisotilalle voivat tulla kaikki yli 10-vuotiaat nuoret pelaamaan ja viettämään aikaa muiden nuorten kanssa ohjaajan läsnä ollessa. Maahanmuuttajalapsen ja -nuoren voivat osallistua kaikkeen toimintaan ja heidän osallistumistaan tuetaan ja tarvittaessa helpotetaan kaikin mahdollisin tavoin.

Etsivän nuorisotyön palvelut ovat tarkoitettu 15–29-vuotiaille nuorille, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta opiskeluun, palveluihin tai arjen hallintaan. Kuhmoisten kunnan etsivän nuorisotyön palvelut tuottaa Työvalmennussäätiö Avitus Jämsästä.

3.3.3 Kirjastopalvelut

Kuntien tehtävänä on yleisen kirjastoiminnan järjestäminen. Toiminnan tavoitteista ja kirjastojen tehtävistä säädetään laissa yleisistä kirjastoista ([1492/2016](#)). Yleiset kirjastot edistävät väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä kulttuuriin.

Kuhmoisten kirjastossa aineistojen käyttö, lainaus ja varaaminen sekä ohjaus ja neuvonta on maksutonta. Kirjastonpalveluiden käyttöön tarvitaan henkilökohtaista kirjastokorttia, joka saa henkilökunnalta. Kirjastokortin saamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on osoite Suomessa.

Kirjasto hankkii kotimaisen aineiston ohella myös ulkomaista aineistoa. Aineistoa maahanmuuttajien äidinkiellään hankitaan mahdollisuuksien mukaan omiin kokoelmiin. Asiantuntijakirjastojen kanssa tehdään yhteistyötä tilaamalla siirtokokoelmina monikulttuurista aineistoa, myös näyttelytoiminnassa ja satutuntitoiminnassa otetaan monikulttuurisuus huomioon. Lisäksi lainattavissa on suomen kielen kielikursseja ja sanakirjoja. Kirjastossa on lisäksi DVD-elokuvia sekä musiikkia CD-levyillä ja nuotteina.

Kirjasto tarjoaa asiakkailleen verkkoyhteyksiä ajankohtaisten vieraskielisten uutisaineistojen seuraamiseen. Pääkirjastossa sekä sivutoimipisteissä Pihlajakoskella ja Päijälässä on käytettävissä asiakaskoneita internetiyhteyksineen sekä ilmainen WLAN-yhteys.

Pääkirjastossa on asiakkaiden käytettävissä laminointilaite ja monitoimilaite tulostusta, kopiointia sekä skannausta varten.

3.3.4 Kulttuuripalvelut

Kulttuuritoiminnan järjestäminen perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta ([166/2019](#)). Kulttuuritoiminnan järjestäminen kuuluu jokaisen kunnan tehtäviin.

Onnistuneen ennaltaehkäisevän toiminnan keskeisimmät edut ovat osallistujien toimintakyvyn palaaminen, kehittyminen ja syrjäytymiskehityksen pysähtyminen; omaleimaisella paikallisella kulttuurilla on merkitystä asumisviihtyvyydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Kunnan kulttuuripalvelujen saavutettavuudessa huomioidaan myös maahanmuuttajat.

Kuhmoisten kirjastossa on tarjolla kaikille avoin kuukausittain vaihtuva taidenäyttely. Näyttely on tarjolla yleisölle joka arkipäivä, myös omatoimiajoilla.

Kirkonmäellä on kesäisin toimiva Kuhmoisen Kotiseutumuseo, jonne on vapaa pääsy.

3.3 Kolmannen sektorin toimijat

Kuhmoisten kunnassa on tarjolla monipuolista yhdistystoimintaa. Esimerkiksi SPR:n Kuhmoisten osasto ja Kuhmoisten MLL tarjoavat toimintaa, johon maahanmuuttajat voivat osallistua. SPR:n Kuhmoisten osasto on omalta osaltaan tukena asenteiden muuttamiseksi myönteisemmäksi monikulttuurisuutta kohtaan. SPR:n Kuhmoisten osasto järjestää mm. yhteistyössä SPR:n Hämeen piirin kanssa tilaisuuksia, jotka omalta osaltaan edistävät erilaisuuden ja monikulttuurisuuden hyväksymistä.

Kuhmoisten MLL järjestää perhekahvilatoimintaa, joihin myös maahanmuuttajaperheet ovat tervetulleita.

3.4 Asuminen

Maahanmuuttaja voi hankkia asunnon yksityiseltä toimijalta tai Kuhmoisten kunnan kautta.

Kuhmoisten kunnan suorassa omistuksessa on vuokra-asuntoja 20 kpl. Asukasvalinnat tehdään kunnanviraston hallintotoimistossa. Vuokra-asuntoja haetaan asunnonhakulomakkeella, joita saa kunnanvirastolta. Asuntohakemuslomakkeiden täyttämässä annetaan tarvittaessa myös neuvontaa.

Kuhmoisten kunnan omistamalla Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy:llä on vuokra-asuntoja yhteensä 133 kpl, asukasvalinnat yhtiön vuokra-asuntojen osalta päättää yhtiön toimitusjohtaja.

4. Muut kotoutumispalveluita tarjoavat tahot

4.1 Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut siirtyivät Pirkanmaan hyvinvointialueelle (Pirha) 1.1.2023 alkaen. Pirha järjestää Kuhmoisten kunnan asukkaille sosiaali- ja terveystoimen palvelut, perusterveydenhuollon lääkäreiden

vastaanottopalvelut, suun terveydenhuollon vastaanottopalvelut sekä laboratoriotoiminnan Kuhmoisissa. Pirhan maahanmuuttajille tarjotaan sosiaali- ja terveyspalveluihin tulee vielä tarkennuksia.

Kaikilla on oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon riippumatta siitä, minkä maan kansalainen on. Lasten, koululaisten ja raskaan olevien naisten pääsy julkisiin ennaltaehkäiseviin palveluihin on mahdollista kansalaisuudesta riippumatta.

Suomesta turvapaikkaa hakeva maahanmuuttaja saa vastaanottokeskuksesta sosiaali- ja terveyspalvelut. Lisäksi vastaanottokeskus tarjoaa majoituksen ja huolehtii tarvittavasta toimeentulosta (vastaanottoraha). Turvapaikanhakija voi asua myös yksityismajoituksessa, muiden vastaanottopalveluiden saaminen edellyttää silloin kirjallista selvitystä: osoitteen ilmoittaminen ja vuokrasopimuksen esittäminen.

Oleskeluluvan saaneilla maahanmuuttajilla on oikeus saada asuinkunnastaan samoja sosiaali- ja terveyspalveluita kuin muillakin kotikuntalain ([11.3.1994/201](#)) mukaisesti kunnassa asuvilla. Sosiaalitoimen palvelujen yleisenä tavoitteena on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä. Kouttamistyön lähtökohtana on asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen, vanhemmuuden tukeminen sekä työhön kiinnittymisen edistäminen mm. työllistävän sosiaalityön menetelmin.

Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat kutsutaan Pirha:n toimesta terveydenhoitajan käynnille saamaan tietoa suomalaisesta terveys- ja sosiaalipalvelujärjestelmästä, jonka jälkeen he siirtyvät käyttämään alueellisia terveyspalveluja. Kiintiöpakolaiset (UNCHR) tai perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapuneet kutsutaan maahantulotarkastukseen, tarkastuksessa heille annetaan tietoa suomalaisesta terveys- ja sosiaalipalvelujärjestelmästä. Heillä on oikeus tulkkipalveluihin terveyspalveluita käytettäessä.

Tilapäistä suojelua saavat maahanmuuttajat, joilla on kotikunta, ovat oikeutettuja julkiseen terveydenhuoltoon ja sosiaaliturvaan. Kelan etuuksiin tarvitaan oleskelulupa.

Sotekeskusten sosiaalityö perustuu sosiaalihuoltolakiin. Sotekeskuksen sosiaalityöntekijän vastaanotolla voidaan laatia palvelutarpeen arvio, josta asiakas voidaan ohjata tarvittaessa erityisempään palveluun.

Hyvinvointialueelta on mahdollista hakea täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea, jotka ovat harkinnanvaraisia tukia erityisistä tarpeista johtuviin menoihin, joihin Kela ei myönnä perustoimeentulotukea. Täydentävää toimeentulotukea haettaessa on ensin haettava perustoimeentulotukea Kelasta, koska tukea ei voida myöntää ilman voimassa olevaa perustoimeentulotuen päätöstä.

Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää sosiaalista turvallisuutta omatoimista suoriutumista, sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Sosiaalityöntekijä/sosiaaliohjaaja arvioi, käsitelläänkö hakijan asia täydentävänä vai ehkäisevänä toimeentulotukena.

Täydentävää tai ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea Kelan perustoimeentulotukihakemuksen yhteydessä, jolloin Kela voi välittää hakemuksen hyvinvointialueelle. Hakemus on mahdollista tehdä sähköisesti tai kirjallisesti; hakemuksen voi täyttää myös Pirkanmaan hyvinvointialueen sähköisen asiointin kautta tai lomakkeen voi noutaa asuinkunnan sosiaalitoimesta.

Toimeentulotuki on tarkoitettu turvaamaan Suomessa asuvan henkilön toimeentulo sellaisessa tilanteessa, jossa perheen tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Toimeentulotuki on viimesijainen tukimuoto. Se tarkoittaa sitä, että muut etuudet, kuten esimerkiksi työmarkkinatuki, asumistuki ja lapsilisä, on haettava ennen toimeentulotuen myöntämistä. Toimeentulotukea saa henkilö, joka ei voi saada tarvittavaa toimeentuloa työstään saamalla palkalla, yritystoiminnalla tai varallisuudellaan.

Lisätietoja sosiaali- ja terveyspalveluista löytyy Pirhan verkkosivuilta www.pirha.fi.

4.2 Työ- ja elinkeinotoimisto

TE- toimistolla on kotouttamislain mukaan päävastuu työnhakijoiksi ilmoittautuneiden maahanmuuttajien kotouttamisesta. TE- toimisto vastaa yhdessä ELY- keskuksen kanssa kotoutumista edistävien ja tukevien työvoimapalvelujen, luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ja perusopetuksen järjestämisestä työnhakijaksi rekisteröidylle maahanmuuttajalle.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma niistä toimenpiteistä, joita hän tarvitsee kielen oppimiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen sekä ylipäätään Suomeen asettautumiseen. Maahanmuuttaja, kunta ja TE- toimisto laativat yhdessä kotoutumissuunnitelman. Jos maahanmuuttaja ei ole kunnan sosiaalipalvelujen tarpeessa, maahanmuuttaja ja TE-toimisto voivat laatia suunnitelman keskenään.

Kotoutumissuunnitelmassa otetaan huomioon myös maahanmuuttajan perheen kotoutumista edistävät ja tukevat toimenpiteet. Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma korvaa työnhakusuunnitelman (joka siis tehdään suomalaisille työnhakijoille).

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi ja /tai joka saa toimeentulotukea.

Kotouttamista tukevien ja edistävien toimenpiteiden ja palveluiden piiriin voi kuulua henkilö, jolla on kotikunta Suomessa.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä (tämä päivämäärä varmistetaan aina maistraatista). Aikaa, jona maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan, voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on tarpeen luku- ja kirjoitustaidon hankkimiseksi tai maahanmuuttajan iästä, vammasta, sairaudesta, lastensuojelutoimenpiteestä, äitiys- tai isyysvapaasta tai muusta vastaavasta perustellusta syystä. Päätöksen suunnitelmakauden pidentämisestä tekee TE- toimisto. TE- toimisto päättää myös kotoutumissuunnitelman muuttamisesta tai keskeyttämisestä.

Kotoutumissuunnitelmien edellytetään sisältävän kattavasti sellaisia toimenpiteitä, jotka edistävät kotoutumista ja soveltuvat yhteisesti sovittuun palvelukokonaisuuteen. Keskeinen väline kotoutumista edistävien ja tukevien taitojen saavuttamiseksi on kotoutumiskoulutus, jota järjestetään sekä työvoimapolitiittisena että omaehtoisena koulutuksena. Koulutuksen rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö.

Työvoimapolitiittisesta kotoutumiskoulutuksesta käytetään yleisesti nimitystä maahanmuuttajakoulutus. Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestetään aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta, luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä esimerkiksi yleiseen kielitutkintoon valmistavaa kielikoulutusta.

Työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen sisältö noudattaa pääosin Opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien suositusta kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Suunnitelman mukaan koulutukseen sisältyy kielikoulutusta, yhteiskuntaan liittyvää koulutusta sekä työharjoittelua. Työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestetään myös luku- ja kirjoitustaidottomien opetusta.

Opetushallinnon hallinnoimaa koulutusta kutsutaan omaehtoiseksi koulutukseksi. Opiskelijat hakeutuvat siihen omaehtoisesti, vapaan opiskeluoikeuden

puiteissa. Työhallinto voi kotouttamislain perusteella rinnastaa kotoutumissuunnitelmien piirissä olevilla tällaiset koulutukset työvoimapolitiittiseen koulutukseen siten, että opiskelijoille voidaan maksaa toimeentulon turvaamiseksi työvoimakoulutuksen aikaiset etuudet. Tällöin puhutaan niin sanotusta rinnasteisesta koulutuksesta. Omaehtoisen koulutuksen rinnastamisesta päättää TE- toimisto osana maahanmuuttajan

kotoutumissuunnitelmaa. TE- toimistot voivat hyväksyä opetuksen rinnasteiseksi koulutukseksi edellyttäen, että koulutus edistää maahanmuuttajan kotoutumista ja pääsyä työmarkkinoille. Muun muassa vapaan sivistystyön oppilaitokset järjestävät rinnastettavaa koulutusta.

Kotoutumistuki on tukea, jota maksetaan maahanmuuttajalle kotoutumisajalta. Kotoutumistuki muodostetaan työttömyysturvalain mukaisesta työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta annetun lain mukaisesta toimeentulotuesta. Se on samansuuruinen kuin työmarkkinatuki, mutta sen soveltamisala on laajempi kuin työmarkkinatuen. Sitä voidaan myöntää myös henkilölle, joka on muun tahon (aikuislukiot, kansanopistot, kansalaisjärjestöt) kuin työviranomaisen järjestämässä toimenpiteessä tai koulutuksessa. TE- toimisto päättää kunkin kotoutujan osalta, rinnastetaanko toimenpide, johon hän osallistuu, työvoimapolitiittiseen toimenpiteeseen.

Oikeus kotoutumistuen saamiseen alkaa kotoutumissuunnitelman laatimisesta. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, kun hän ilmoittautuu työttömäksi työnhakijaksi TE- toimistoon tai hakee toimeentulotukea sosiaalitoimistosta.

Työmarkkinatuki maksetaan kotoutumistukena pääsääntöisesti kolmen ensimmäisen Suomessa asumisvuoden ajan. Kotoutumistukena maksettava työmarkkinatuki määräytyy samoin perustein ja on samansuuruinen kuin tavallinen työmarkkinatuki. Myös kotoutumistuki on tarveharkintainen. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden ajalta kotoutumistuki kuitenkin maksetaan ilman tarveharkintaa. Työmarkkinatuen kotoutumistukea, jonka valtio rahoittaa kokonaisuudessaan, myöntää Kansaneläkelaitos. Kotoutumistukea haetaan Kansaneläkelaitoksen toimistosta samalla tavoin kuin työmarkkinatukea. Toimeentulotuen kotoutumistukena myöntää kunta.

Lisätietoja TE-toimiston palveluista saa työ- ja elinkeinohallinnon verkkosivuilta www.mol.fi.

4.3 Maahanmuuttovirasto ja Digi- ja väestövirasto

Ulkomaalaislain ([30.4.2004/301](#)) mukaan ulkomaalaisella tulee maahan saapuessaan ja maassa oleskellessaan olla voimassa oleva matkustusasiakirja sekä tarvittaessa viisumi tai oleskelulupa. Yli kolmen kuukauden oleskelu Suomessa edellyttää, että ulkomaalaisella on oleskelulupa, tai milloin on kysymys Euroopan unionin kansalaisesta ja häneen rinnastettavasta, että hänen oleskeluoikeutensa on rekisteröity.

Suomeen saavuttuaan maahanmuuttajan on ilmoitauduttava mahdollisimman pian poliisille tai Rajavartiolaitokselle. Kaikilla poliisilaitoksilla on valmius ottaa vastaan turvapaikkahakemuksia ja rekisteröidä turvapaikanhakija. Hakemuksen jättämisen jälkeen turvapaikanhakija ohjataan majoittumaan Maahanmuuttoviraston määrittelemään vastaanottokeskukseen ja turvapakka-asian käsittely siirtyy Maahanmuuttoviraston (Migri) tehtäväksi.

Maahanmuuttovirasto vastaa kaikista ulkomaalaislupa-asioista: ensimmäiset, jatko- ja pysyvät oleskeluluvat. Lisäksi heidän palveluihinsa kuuluvat kansalaisuushakemusten ja -ilmoitusten tekeminen, Pakolaisten matkustusasiakirjaan ja muukalaispassiin liittyvät tehtävät, EU-kansalaisten rekisteröinnit ja heidän perheenjäsentensä oleskelukorttihakemukset ja päätöksistä tiedottaminen. Eu:n kansalaiset ja Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää mahdollisesti oleskeluluvan, oleskelukortin tai rekisteröi oleskeluoikeuden, henkilötiedot rekisteröidään silloin yleensä automaattisesti väestötietojärjestelmään, jolloin henkilö saa myös suomalaisen henkilötunnuksen. Henkilötunnusta tarvitaan asioidessa eri viranomaisten kanssa. Osoite

(tilapäinen, vakituinen tai pelkkä postin toimittamiseen käytetty postiosoite) ja perhesuhdetietojen tallentaminen väestötietojärjestelmään, vaatii rekisteröitymisen Digi- ja väestötietovirastoon.

Suomeen saapuneelle maahanmuuttajalle voidaan merkitä väestöjärjestelmään kotikunta Suomessa. Kotikuntaa voi hakea Digi- ja väestövirastosta, kun seuraavat ehdot täyttyvät: hakija on asunut Suomessa vähintään vuoden tai hänelle on myönnetty tilapäisen suojelun oleskelun lupa vähintään vuodeksi, lisäksi hakijalla tulee olla suomalainen henkilötunnus. Mikäli tilapäisen suojelun oleskelulupa on myönnetty vähintään vuodeksi voi kotikuntaa hakea jo aiemmin tietyin edellytyksin: hakijalle on vähintään kaksi vuotta kestävä työsuhde, vähintään kaksi vuotta kestävä opiskelupaikka Suomessa, hakija on oleskellut Suomessa Ukrainan biometrisellä passilla ennen tilapäisen suojelun luvan hakemista ja voi todistaa sen tai jos hakijalla on perheenjäsen, jolla on kotikunta Suomessa. Kiintiöpakolaisille myönnetään kotikunta suoraan maahantulon jälkeen. Kun maahanmuuttajalle on määritelty kotikunta, hän siirtyy kyseisen kunnan ja hyvinvointialueen asiakkaaksi, jolloin hänellä on samat oikeudet, palvelut ja velvollisuudet kuin Suomessa vakituisesti asuvilla. Kotikunnan saamiseksi Eu:n kansalaisilta edellytetään poliisin suorittamaan oleskeluoikeuden rekisteröintiä.

Tilapäistä suojelua voi hakea poliisilta tai rajaviranomaiselta rajatarkastuksen yhteydessä Suomeen saapuessa. Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainan sotaa pakeneville henkilöille, joille voidaan tarjota nopeasti väliaikaista suojelua. Päätöksen tilapäiseen suojeluun antaa Maahanmuuttovirasto. Tilapäistä suojelua hakeville järjestetään tarvittaessa majoitus vastaanottokeskuksessa viranomaisten toimesta. Tällä hetkellä kaikkien tilapäistä suojelua saavien luvat ovat voimassa 4.3.2024 asti, jatkosta päättää Euroopan unionin neuvosto, Migri tiedottaa päätöksistä.

Tietyn ajan Suomessa laillisesti oleskellut ja asunut ulkomaalainen voi hakea Suomen kansalaisuutta. Asumisaikavaatimuksen lisäksi kansalaisuuslaissa on säädetty kielitaito-, nuhteettomuus- sekä muita edellytyksiä kansalaisuuden saamiseksi.

Lisätietoja oleskeluluvan hakemisesta löytyy Maahanmuuttoviraston verkkosivuilta www.migri.fi.

4.4 Kela

Suomesta turvapaikkaa hakevilla ja tilapäisen suojelun oleskeluluvan saaneilla henkilöillä on oikeus vastaanottopalveluihin välittämättömän toimeentulon ja huolenpidon turvaamiseksi: majoitus, vastaanotto- tai käyttöraha, välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut, tulkki- ja käännöspalvelut sekä työ- ja opintotoiminta. Turvapaikanhakijoilla on oikeus näihin palveluihin oleskelulupahakemuksen käsittelyn ajan ja tilapäistä suojelua saaneilla koko oleskeluluvan voimassaolon ajan, jollei henkilölle ole myönnetty kotikuntaa Suomessa.

Kelan etuuksien hakeminen perustuu yksilölliseen tarpeeseen. Ensimmäistä kertaa Kelan etuuksia haettaessa täytyy hakemuksen liitteenä toimittaa lomake Ilmoitus muutto Suomeen (Y77), jota Kela tarjoaa Suomen, Ruotsin ja Englannin kielisenä. Kela arvioi Suomessa asumisen vakinaisuuden tai työskentelyn perusteella, onko hakijalla oikeutta etuuteen. Kela saa tarvittaessa oleskeluluvan tiedot Migristä ja työskentely sekä palkkatiedot Tuloreksiteristä.

Vuoden asuminen tai työskentely Suomessa oikeuttaa moniin Kelan etuuksiin (pl. toimeentulotuki, jossa on eri arviointiperuste). Kela arvioi asumisen vakinaisuutta itse, sen päätökset eivät perustu Digi- ja väestörekisterin kotikuntaratkaisuun. Työskentelyperusteinen oikeus sairausvakuutusetuuksiin (mm. lääkekorvaukset ja sairauspäiväraha) toteutuu ansiotulorajan ylityksessä, vähimmäisvaatimus on 800,02 e/kk vuonna 2023.

Yhden vuoden Suomessa asumisen jälkeen Kelasta voi saada monia Kelan etuuksia (kuten asumis- ja kotihoitontukea). Lapsilisää voi hakea, vaikka kotikuntaa ei ole haettu. Lapsilisään voi olla oikeus, mikäli molemmat ehdot täyttyvät: Kela arvioi lapsen asuvan Suomessa vakinaisesti ja Lapsen vanhempi tai huoltaja työskentelee Suomessa ja saa työstä palkkaa vähintään 800,02 e/kk. Vanhempainpäivärahaan voi olla oikeus, jos jompikumpi ehdoista täytyy: Kelan arvion mukaan tuen hakija asuu Suomessa vakinaisesti tai tuen hakija työskentelee Suomessa ja saa työstään palkkaa vähintään 800,02 e/kk. Kotihoidontukea voi saada, kun lapsi on Suomessa ja kun lapsella tai vanhemmalla on kotikunta.

Jos maahanmuuttajalle on myönnetty kotikunta ja hän maksaa asumisensa itse, voi hän hakea Kelasta yleistä asumistukea. Kelasta voi hakea tukea asumisen kustannuksiin myös siinä tapauksessa, että maahanmuuttaja on asunut Suomessa vuoden ajan ja maksaa itse asumisestaan. Jos työskentelee Suomessa, on asunut vähintään vuoden tai kotikunta on myönnetty, voi Kelasta hakea myös toimeentulotukea ja tukea vuokratuuden maksamiseen.

Vuoden Suomessa asumisen jälkeen voi Kelasta hakea Kela-korttia. Apteekissa asioidessa Kela-korttia näytämällä voi reseptilääkkeistä vähennetään Kelan maksama lääkekorvaus. Korvauksen määrä vaihtelee, jos lääke on erityiskorvattava tai sen korvattavuutta on rajattu, tarvitsee korvausta varten Kelan myöntämän korvausoikeuden. Tätä haetaan Kelasta lääkärin kirjoittamalla B-lausunolla.

Kansaneläkettä ja takuueläkettä voi saada, kun on asunut Suomessa vähintään 3 vuotta ja on yli 16-vuotias. Kansaneläkkeen saamisen edellytyksenä on, että maahanmuuttaja on ehtinyt asumaan Suomessa kolme vuotta ennen kuin hän täyttää 65- vuotta. Mikäli tämä ehto ei täyty voi maahanmuuttaja saada takuueläkettä. Mikäli henkilö on asunut aiemmin muussa EU-maassa tai työskennellyt aiemmin Suomessa ja ollut sosiaaliturvan piirissä, tämä huomioidaan kolmen vuoden määräajassa.

Tilapäisen oleskeluluvan eli B-luvan saaneilta on rajattu opintotuen ja työmarkkinatuen saaminen, vaikka he olisivat oikeutettuja sosiaaliturvaan. 6kk työskentely Suomessa voi kuitenkin tuoda oikeuden peruspäivärahaan. Vaikka opintotukeen ei ole mahdollisuutta, voi tietyissä tilanteissa saada silti koulumatkatukea.

Työikäisten kannattaa ilmoittautua työ- ja elinkeinotoimistoon mahdollisimman pian Suomeen muuton jälkeen, sillä TE- toimistolta saatavien lausuntojen perusteella maahanmuuttajalla voi olla mahdollisuus kotoutumistukeen. Maahanmuuttajalla voi olla mahdollisuus saada myös työttömyysetuutta jo ennen kotoutumissuunnitelmaa ja kotoutumistukea. Mikäli työssäoloehto täyttyy voi maahanmuuttajalla olla oikeus työmarkkinatukeen tai peruspäivärahaan. Kuitenkin B-luvalla Suomessa oleva ei ole oikeutettu työmarkkinatukeen. Mikäli henkilö on työskennellyt Suomessa 6kk ajan, voi peruspäivärahaan syntyä oikeus. Työnhakijaksi ohjaaminen antaa maahanmuuttajalle oikeuden saada työnhakijan palveluita. Kela ohjaa perustoimeentulotukea hakevat ilmoittautumaan työttömiksi työnhakijoiksi.

Kelan kanssa voi asioida verkossa (www.kela.fi), mutta asiointi vaatii tunnistautumista, joka ei ehkä heti ole mahdollista maahanmuuttajille. Mikäli henkilöllä on pankkitunnukset, onnistuu Kelan asiointi OmaKelan kautta. Alkuvaiheessa asiointi on ilmeisimmin hoidettava toimistossa tulkin kanssa. Täytettyjä ja allekirjoitettuja hakemuksia voi toimittaa myös postitse liitteineen.

Tietoja Kelan etuuksista ja sähköisestä asiointista on saatavilla Kelan verkkosivuilta www.kela.fi.

4.5 Poliisi

Poliisi voi myöntää Suomessa vakinaisesti asuvalle ulkomaalaiselle henkilökortin, mikäli hakija on merkitty väestötietojärjestelmään ja hänellä on voimassa oleva oleskelulupa, oleskelukortti tai hänen

oleskeluoikeutensa on rekisteröity. Poliisin on kyettävä tunnistamaan henkilöllisyys aina luotettavasti, jotta henkilökortin myöntäminen onnistuu. Henkilökortin avulla voi hankkia verkkopankkitunnukset.

Asioidessaan poliisilaitoksella luvan hakijan (maassa oleskelevan ulkomaalaisen) tulee olla hakemusta jätettävässä henkilökohtaisesti paikalla. Myös alaikäisen on oltava itse läsnä. Alaikäisen hakemukseen tarvitaan kummankin huoltajan suostumus. Maahanmuuttajat voivat asioida Jämsän poliisiasemalla (myös muulla poliisiasemalla).

Kaikki ulkomaalaislupa-asioiden käsittely on siirtynyt Maahanmuuttovirastolle 1.1.2017 alkaen, Poliisi ei enää käsittele niitä. Ulkomaalaisten ajokorttien vaihto on myös siirtynyt Poliisilta, niistä vastaa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Ulkomaalaista koskevat Suomessa samat lait kuin Suomen kansalaisiakin. Rikosprosessi etenee ulkomaalaisten asianosaisten kysymyksessä samalla tavoin kuin suomen kansalaisillakin. Hakemusasioista poiketen niissä asioissa, jotka ovat tulleet vireille viranomaisen aloitteesta (esimerkiksi rikosasiat), viranomaisen hoitaa tulkitsemisen.

Lisätietoja saa poliisin verkkosivuilta www.poliisi.fi ja poliisin toimipaikoista.

4.6 Kuhmoisten seurakunnan palvelut

Kuhmoisten kappeliseurakunta on valmis tukemaan maahanmuuttajien parissa järjestettävää vertaisryhmätoimintaa. Syyslukukaudella 2023 seurakunnan tiloissa järjestetään viikoittain toteutuva Avoin keskustelukerho Suomea vieraana kielenä puhuville maahanmuuttajille.

Maahanmuuttajaperheitä pyritään ottamaan mukaan seurakunnan järjestämään toimintaan. Seurakunta on valmis tukemaan maahanmuuttajia arkipäivän selviytymisessä ja kulttuuriin tutustumisessa sekä tarjota henkistä ja hengellistä tukea.

Seurakunnan yhteystiedot, työntekijät ja toiminta löytyy Kuhmoisten seurakunnan verkkosivuilta <https://www.hollolanseurakunta.fi>.

4.7 Mainio

Mainio tarjoaa koko Pirkanmaan laajuisesti neuvontapalveluita jopa 14 eri kielellä. Mainiosta saa tietoa ja neuvoja arjen asioihin, niitä ovat esimerkiksi oleskelulupa- ja kansalaisuusasiat, Suomessa asuminen, työ, opiskelu, terveydenhoito ja harrastukset. Neuvontaa tarjotaan puhelimitse, sähköpostilla sekä ilman ajanvarausta paikan päällä: International House Tampereeseen (Rautatienkatu 10, 1. krs).

Mainion yhteystiedot ja lisätietoja toiminnasta löytyy heidän verkkosivuiltaan www.tampere.fi.

5. Tiedottaminen

Maahanmuuttoa koskeva materiaali tulee olla kootusti maahanmuuttajien saatavilla. Muutto uuteen maahan ja uudelle paikkakunnalle tarkoittaa elämän perusasioiden uudelleen järjestämistä. Erityisesti

viranomaisasiat tulee saada järjestykseen. Maahanmuuttajille tarkoitettua materiaalia on kunnan verkkosivuilla <https://www.kuhmoinen.fi>.

Kunnan tulisi saada verkkosivuilleen tarjoamistaan palveluistaan tietoa tiivistetysti myös englannin kielellä. Myös linkitys Kelan, poliisin ja työvoimahallinnon internet-sivuille on löydettävissä vaivattomasti Kuhmoisten kunnan verkkosivuilta maahanmuuttajien palveluista.

6. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille.

Kotouttamislaissa esitetyt toimenpiteet ja palvelut tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Kotouttamisohjelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Kotoutumisesta tehdään alku-, väli- ja loppuarviointi. Arvioinnista ja seurannasta vastaa kunnanjohtaja, kunnanhallitus ja kunnanvaltuusto.